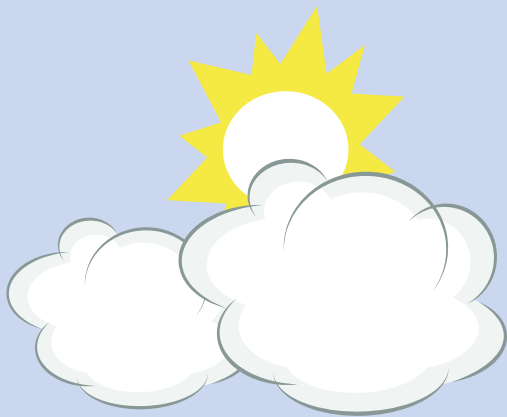

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Llyfryn Gwybodaeth

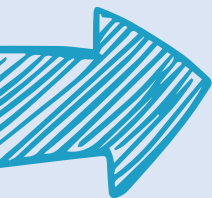

Mae'n debyg nad ydych erioed wedi clywed am CAFCASS Cymru, yr hyn rydym yn ei wneud, na pham y rhoddwyd y llyfryn hwn i chi! Ond rydym yma i helpu.

Weithiau gall pobl rydych yn eu hadnabod fod yn bryderus iawn nad ydych yn cael gofal priodol, neu eich bod mewn perygl o niwed. Os bydd hyn yn digwydd, mae angen i'r awdurdod lleol sicrhau eich bod yn ddiogel drwy wneud cais i'r Llys Teulu, bydd yn dechrau'r hyn rydym yn ei alw'n 'achos gofal'.

Mae'r llyfryn hwn yn cynnwys gwybodaeth yr ydym yn gobeithio y bydd yn eich helpu i ddeall pwy yw pwy a beth sy'n digwydd!

Os gwelwch air nad ydych yn ei ddeall gallwch edrych ar Deall y Jargon yng nghefn y llyfryn i gael gwybod beth mae'n ei olygu. Os na allwch ddod o hyd i'r gair, gofynnwch i ni.

Beth yw Caf- cass Cymru?

Mae Cafcass Cymru yn sefydliad sy'n helpu ac yn cynorthwyo plant a'u teuluoedd pan fyddant yn y llys teulu.

Ein prif waith yw rhoi cyngor am blant a phobl ifanc i'r llys teulu pan fydd yn gofyn i ni wneud hynny.

Weithiau gall pobl rydych yn eu hadnabod fod yn bryderus iawn nad ydych yn cael gofal priodol, neu eich bod mewn perygl o niwed. Os yw hyn yn digwydd, bydd yr awdurdod lleol yn gofyn i'r llys teulu fod yn rhan o'r broses.

Bydd llys y teulu yn gofyn i ni wrando arnoch chi. a sicrhau bod y barnwr neu'r ynad yn clywed sut rydych yn teimlo a'r hyn yr hoffech iddo ddigwydd. Byddwn hefyd yn rhoi gwybod i'r barnwr yr hyn rydym meddwl sydd orau i chi.

CCUHP a hawliau plant

Mae hawliau gan bob plentyn, ni waeth pwy ydyw, o ble mae'n dod, yr hyn mae'n credu ynddo na lle mae'n byw.

Yr hawliau hyn yw'r pethau y mae eu hangen ar blant i fod yn ddiogel, yn iach ac yn hapus.

Mae gan y Cenhedloedd Unedig restr o'r holl hawliau sydd gan blant. Enw'r rhestr hon yw Confensiwn y CU ar Hawliau'r Plentyn, neu CCUHP yn fyr.

Mae hawliau'n bethau a roddir i chi gan y gyfraith cyn gynted ag y cawsoch eich geni – er enghraifft, yr hawl i addysg neu'r hawl i fywyd

- Mae CCUHP yn rhestr o 54 o hawliau sydd gan bob plentyn neu berson ifanc dan 18 oed.
- Disgrifir pob hawl yn y rhestr hon fel erthygl.
- Mae erthyglau 1-42 yn pennu sut y dylid trin plant.
- Mae erthyglau 43-54 ynghylch sut y dylai oedolion a llywodraethau gydweithio i sicrhau y gall pob plentyn arfer ei hawliau.

Os ydych yn credu nad ydych yn cael mynediad i'ch holl hawliau, gallwch gysylltu â **Chomisiynydd Plant Cymru** drwy ffonio **0808 801 1000** am ddim neu **decstio 80800** a dechrau eich neges â **COM**.

Ceir yr holl hawliau hyn a llawer mwy yn www.hawliauplant.cymru

A allwch chi ddod o hyd i'r geiriau hyn?

ERTHYGLAU

PLANT

PEDWAR DEG DAU

LLYWODRAETH

HAPUS

IACH

HAWLIAU A

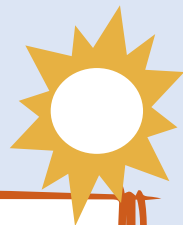
AMDDIFFYNNIR

DIOGEL

CCUHP

A
FOTBKOT
TPEGHEIPLNB
ZWIGDNRWSSDAI
PXDDOWFTOARYYLO
NHYOVEYEHAPUSRLP
CSUHERGYEJDOLKT
RSHCRSHGCITRANL
ECJTRCCTLWEVYYETU
DEIAAMEEEACHHHGXRI
SZPCWEMAUETBOGSOK
GURYGNCRDLZIPPRIO
SPEDWARDEGDAUHTAL
AYUPLEOTONSSIMC
HRIPYHWPUAAILWAH
RTUSSYEGGLXCUG
FRULLOPBV
LEV

Llys Teulu

Llys Teulu yw lle gwneir penderfyniadau pwysig am blant a'u teuluoedd. Mae'n wahanol iawn i lysoedd troseddol lle mae pobl yn mynd pan maent wedi gwneud rhywbeth o'i le.

Er ei fod yn edrych fel unrhyw lys arall, mae'n llai ffurfiol ac nid yw bargyfreithwyr a chyfreithwyr yn gwisgo perwigiau a gynau fel rydych yn gweld ar y teledu.

Mae'r barnwr yn y llys teulu'n gwrando ar yr hyn sydd gan bawb i'w ddweud ac yn gwneud penderfyniadau pwysig amdanoch chi a'ch teulu i sicrhau y cewch eich cadw'n ddiogel. Fel arfer, bydd y llys yn galw hyn yn 'achos cyfraith gyhoeddus'.

Weithiau bydd y 'partïon' (y bobl sy'n ymwneud â'r achos, fel chi, eich rhieni neu'r awdurdod lleol) yn cael help cyfreithiol arbennig; gall hyn fod yn gyfreithiwr neu'n fargyfreithiwr. Mae'r bobl hyn yn gwybod am gyfraith plant a theulu a byddant yn siarad â'r barnwr neu'r ynad i esbonio dymuniadau a theimladau'r bobl maent yn eu cynrychioli.

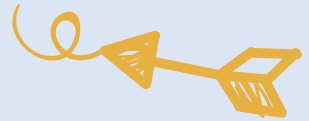
Bydd y barnwr neu'r ynad yn gofyn cwestiynau ac yn gwrando ar farn pawb cyn penderfynu ac efallai y bydd yn gofyn i arbenigwyr, fel gweithwyr cymdeithasol a chynghorwyr llys teulu, i'w helpu wrth benderfynu.

Ein staff

Mae Gwarcheidwad Plant, neu Warcheidwad yn fyr, yn rhywun sydd wedi'i hyfforddi'n broffesiynol ac yn gweithio i Cafcass Cymru.

— . — . — . — . — . — . — . —
Efallai y byddwch hefyd yn eu clywed yn cael eu galw'n Gynghorwyr Llys Teulu, neu CLLT yn fyr.

Mae Gwarcheidwaid yn rhoi gwybodaeth a chyngor i'r llys teulu er mwyn helpu barnwyr ac ynadon i wneud y penderfyniad gorau amdanoch chi a'ch teulu.

Rhan o waith y Gwarcheidwad yw cwrdd â chi a gwrandao'n astud ar eich barn a sut rydych yn teimlo a'ch helpu i ddeall yr hyn sy'n digwydd.

Bydd yn cynghori'r barnwr neu'r ynad ar beth yw eich anghenion, eich dymuniadau a'ch teimladau ac yn rhannu ei farn am yr hyn mae'n meddwl sydd orau i chi.

NI fydd yn gofyn i chi benderfynu ar yr hyn sy'n digwydd nesaf nac yn gofyn i chi wneud penderfyniad am eich teulu.

Beth sy'n Digwydd

Byddwn yn dweud wrth y llysoedd am yr rydym yn meddwl sydd orau i chi, fel arfer drwy lunio adroddiad i esbonio'r hyn rydych yn meddwl a sut rydych yn teimlo.

Fel bod ein cyngor i'r llys yn gywir, byddwn fel arfer yn siarad â phobl eraill yn eich bywyd. Hefyd, gellir cynnwys y trafodaethau hyn yn yr adroddiad.

Gall unrhyw beth rydych yn siarad amdano a ni gael ei gynnwys yn yr adroddiad a bydd eich teulu'n gweld yr adroddiad. Os ydych yn poeni am hyn, cofiwch ddweud wrthym fel y gallwn helpu.

Bydd y barnwr neu'r ynad yn darllen yr adroddiad ac yn meddwl am ein cyngor. Bydd yn gwrandao ar yr hyn sydd gan bawb i'w ddweud cyn penderfynu ar yr hyn mae'n meddwl sydd orau i chi.

Weithiau, nid yw hyn yr un peth â'r hyn roeddech eisiau, ond bydd y llys bob amser yn gwneud yr hyn mae'n meddwl sydd orau i chi.

Beth nesaf?

Pan fydd y llys wedi gwneud ei benderfyniad, bydd yn dweud wrth bawb sy'n gysylltiedig â'r achos am yr hyn i'w wneud nesaf.

Os yw'r llys yn penderfynu nad yw'n ddiogel i chi aros gartref, bydd yn gofyn i'r awdurdod lleol wneud trefniadau i chi fel y cewch ofal priodol a byddwch yn ddiogel.

Os yw'r llys yn penderfynu y dylech fyw rywle arall fel y gallwch fod yn ddiogel, bydd eich gweithiwr cymdeithasol yn ceisio gweld a allwch aros gyda rhywun rydych yn ei adnabod fel eich mam-gu a'ch tad-cu neu ffrindiau i'ch teulu.

Ni chewch weld eich rhieni os yw'r llys yn meddwl nad yw'n ddiogel, ond caiff y llys hefyd benderfynu ei bod yn iawn i chi weld eich rhieni o bryd i'w gilydd.

Gan mai dim ond pan fydd y llys yn gofyn inni eu cynorthwyo, bydd ein cysylltiad fel arfer yn dod i ben ar yr adeg hon. ←

Beth bynnag yw'r canlyniad, bydd help a chefnogaeth i chi. Mae'r adran nesaf yn esbonio rhywfaint o'r help hwn a lle i ddod o hyd iddo.

Cysylltiadau

Os ydych yn chwilio am fwy o help neu wybodaeth, dyma rai pobl a all eich helpu.

www.cafcass.gov.wales/children_and_young_people

Yn cefnogi plant a phobl ifanc ac yn ceisio sicrhau bod eu hawliau'n cael eu parchu a bod eu lleisiau'n cael eu clywed. www.complantcymru.org.uk

Cewch wybodaeth a chynghor ar amrywiaeth o faterion, siarad â chwnselydd ar-lein, anfon e-bost at Childline neu bostio ar y byrddau negeseuon. www.childline.org.uk

Prif ddarparwr eiriolaeth Cymru, yn cefnogi'r plant a'r bobl ifanc fwyaf agored i niwed yng Nghymru. www.trosgynnal.org.uk

Llinell gymorth gwybodaeth, cynghor ac eiriolaeth i blant a phobl ifanc. 080880 23456 www.meiccymru.org

Mae Nyas Cymru'n cynnig cynrychiolaeth eiriolaeth gyfrinachol i blant a phobl ifanc agored i niwed ar draws Cymru ar ran awdurdodau lleol. www.nyas.net/nyas-cymru

O'r adeg cyn iddynt gael eu geni nes eu bod yn eu hugeiniau, rydym yn helpu plant difreintiedig ar draws y DU. www.actionforchildren.org.uk

Sut rydw i'n rhoi adborth neu'n cwyno?

Os ydych am ddweud wrthym am rywbeth a wnaethom yn dda neu rywbeth y gallem fod wedi ei wneud yn well gallwch wneud hyn mewn nifer o ffyrdd:

Gallwch ddefnyddio'r ffurflenni adborth yn rhan adborth ein gwefan:

[Cafcass.gov.Wales](https://cafcass.gov.wales) neu;

@MyVoiceCafcassCymru@Gov.Wales neu;

Gallwch ein ffonio rhwng 9:00yb – 4:30yp
o ddydd Llun i ddydd Gwener ar

0800 49 60 650

Neu gallwch gysylltu â ni drwy'r post, y cyfeiriad yw:

Tîm Sicrhau Ansawdd Cafcass Cymru,
Adeiladau Llywodraeth Cymru,
Sarn Mynach,
Cyffordd Llandudno,
Conwy,
LL31 9RZ

Beth sy'n digwydd pan fyddaf yn cysylltu â Cafcass Cymru i wneud cwyn?

Byddwn yn cysylltu â chi i siarad am y pryder a ddywedoch wrthym amdano.

Byddwn yn ymchwilio i'ch pryderon ac yn rhoi gwybod i chi o fewn 3 wythnos beth rydym wedi'i ganfod a'r hyn y gellir ei wneud am eich cwyn.

Os ydych yn dymuno, gallwn gyfarfod eto i siarad am unrhyw gwestiynau a allai fod gennych.

Eich hawl yw cael rhywun i'ch helpu i wneud eich cwyn. Eiriolwr yw'r enw ar y person hwn a gall siarad ar eich rhan a'ch helpu i ddweud beth rydych am ei ddweud. Gallwn drefnu i chi gael Eiriolwr sy'n gweithio i chi ac nid Cafcass Cymru.

Deall y jargon

Mae **adroddiad** yn wybodaeth ysgrifenedig sy'n cynnwys eich dymuniadau a'ch teimladau a'r hyn mae'r Cynghorydd Llys Teulu (CLLT) / Gwarcheidwad Plant yn credu sydd orau i chi. Bydd yn cael ei roi i'r llys i'w helpu i wneud penderfyniad am yr hyn sydd orau i chi.

Bargyfreithiwr yw rhywun sydd wedi'i hyfforddi mewn cyfraith teulu. Mae'n gallu rhoi cyngor a siarad yn y llys ar ran pobl sy'n mynd drwy'r llysoedd teulu.

Barnwr yw person sydd wedi'i hyfforddi'n gyfreithiol sy'n gwneud penderfyniadau mewn llys teulu. Mae'r barnwr yn gwrando ar yr hyn sydd gan bawb i'w ddweud, yn darllen adroddiadau, yn cymhwyso'r gyfraith ac yn penderfynu beth sydd orau i'r plentyn.

Mae **Cafcass Cymru** yn sefydliad sy'n helpu ac yn cynorthwyo plant a'u teuluoedd pan fyddant yn y llys teulu.

Mae **Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn neu (CCUHP)** yn rhestr o hawliau sydd gan yr holl blant a phobl ifanc, ym mhobman yn y byd, waeth pwy ydyn nhw, ble maent yn byw neu'r hyn maent yn credu ynddo.

Fel rheol, caiff achosion **Cyfraith Gyhoeddus neu ofal** eu dwyn i'r llys teuluol pan fydd yr awdurdod lleol yn credu nad yw plentyn yn derbyn gofal yn iawn.

Mae **Cyfreithiwr** yn rhywun sydd wedi'i hyfforddi mewn cyfraith teulu. Mae'n gallu rhoi cyngor a siarad ar ran pobl sy'n mynd drwy'r llysoedd teulu.

Mae **Cyfrinachol** yn golygu ei fod yn breifat iawn ac ni chaiff ei rannu ag unrhyw un arall oni bai ei bod yn bwysig iawn gwneud hynny.

Cynghorydd Llys Teulu (CLLT) yw enw person proffesiynol wedi'i hyfforddi sy'n gweithio i Cafcass Cymru ac yn helpu plant a theuluoedd mewn achosion cyfraith breifat.

Mae **Gweithiwr Cymdeithasol** yn cael ei hyfforddi i sicrhau bod plant yn ddiogel ac yn derbyn gofal priodol.

Llys Teulu yw lle gwneir penderfyniadau pwysig am blant a'u teuluoedd. Mae'n wahanol iawn i lysoedd troseddol lle mae pobl yn mynd pan maent efallai wedi gwneud rhywbeth o'i le.

Mae **ynad** yn aelod hyfforddedig o'r gymuned sy'n gwirfoddoli i weithio yn y llys teulu. Mae'n cael ei gynghori gan Gynghorydd Cyfreithiol. Mae'n gwrandao ar yr hyn sydd gan bawb i'w ddweud, yn darllen adroddiadau, yn cymhwyso'r gyfraith ac yn penderfynu beth sydd orau i'r plentyn.

